

ELIONOR D'URGELL

(De princesa a ermitana)

A Montblanc un dels personatges més coneguts i a la vegada més ignorats per la història de l'edat mitjana, és Elionor d'Urgell. Els montblanquins saben que l'Ermita de Sant Joan fou fundada per aquesta princesa, coneguda a la Vila com Nialó (Na Elionor), però ben pocs saben la seva biografia, ni la seva importància, si la tingué, dins la història del nostre país.

A Montblanc hi ha el carrer Elionor d'Urgell, realment aquests nom fa referència a aquesta dona de noble llinatge que feu vida d'ermitana a Sant Joan ?. Aquí tronem una de les primeres dificultats en elaborar el seu esbós biogràfic, ja que sovint se la confon amb Elionor d'Urgell, neboda seva.

Començarem doncs, per mirar de fer una línia genealògica de la nostra princesa.

Elionor fou germana de Jaume II, Comte d'Urgell, i no filla seva com apareix en moltes bibliografies.. Al segle XV Elionor era un nom molt habitual entre les dames nobles de l'època. Així, el comte Jaume II d'Urgell, conegut com "el Dissortat", tenia una germana i una filla que portaven aquest nom i totes dues van ser conegudes com Elionor d'Urgell.

El seu nom complet era Elionor d'Urgell i Montferrat. Era noble pels seus quatre costats: per part del seu pare (Pere II d'Urgell) era neboda de Joan I el Caçador (Rei d'Aragó i Comte de Barcelona) i de Martí I l'Humà (Duc de Montblanc i posteriorment rei d'Aragó i Comte de Barcelona). El seu avi, Jaume d'Urgell, era germà de Pere III el Cerimoniós i els seu besavi fou Alfons III el Benigne. Era a la vegada cosina segona de Fernando d'Antequera (Ferran I), el seu mortal enemic. La seva tia (germana de Joan i Martí) Elionor d'Aragó estava casada amb Juan I, rei de Castella, un dels seus fills era Fernando.

Per part de mare també portava sang blava, la seva àvia materna era Isabel de Mallorca, última representant del casal mallorquí i de Giovanni II Paleòleg, descendent dels emperadors de Constantinoble.

No hi cabia doncs, dins les seves venes més sang noble i més catalanitat en el seu llinatge, portava sang del Casal de Catalunya i dels reis d'Aragó, i dels paleòlegs de Constantinoble.

BIOGRAFIA.

És difícil fer una biografia de personatges històrics que han ocupat un paper secundari, però com veurem van tenir una vida interessant.

No sabem l'any ni el lloc on va néixer, però per deducció, si va morir el 28 de maig de 1430ⁱ, va néixer l'any 1378 possiblement a Balaguer o a Lleida..

No sabem res de la seva joventut encara que hem de suposar i tots els historiadors hi estan d'acord, que els Urgell eren immensament rics, gràcies a la bona administració de la Comtessa Cecília, àvia de Elionor.

Fou la germana gran., ja que els dos primers fills del matrimoni entre Pere i Margarita moriren al néixer o molt petits. Seguiren a Elionor (1378 – 1430) Cecília, (1389 – 1460), Isabel (¿ - 1434), Jaume (1380 -1433) Pere i Joan. Pere morí als 8 anys i Joan , baró d'Entença morí als 16 anys (Carreras:1929:3).

És de suposar que la infància d'Elionor i els seus germans era la pròpia dels membres de la família real, amb seus propis dominis, i abundants rendes. El seu pare, el comte Pere, era un home il·lustrat, pacífic i lleial als reis d'Aragó i als comtes de Barcelona, sembla que no li agradava la vida cortesana, on només anava quan era veritablement imprescindible.

És d'estranyar que una noia de tal posició no tingués pretendents per núpcies. Només es coneix l'intent del seu oncle, el rei Martí I, junt amb la seva mare per tal de concertar un casament amb el primogènit del reialme de Portugal, l'any 1409. Relata Carreras “ *que, antes de fallecer el rey Martín de Aragón, pensó, en mayo de 1409, casar a doña Leonor con el primogénito de Portugal : hubo tratos y se discutió el dote, y fueron a Lisboa. enviados de don Martín, quien se ofreció a dar diez mil florines a la novia para completar los cincuenta mil que se le ofrecían; pero ni esta boda, ni otra que también se proyectó con el segundogénito, llegaron a realizarse*” (Carreras Candi 1929:4)

No entrarem a debatir tot el què va suposar la mort de Martí I i el compromís de Casp, d'on sortí rei Ferran d'Antequera, però si assenyalarem que Jaume d'Urgell era nebot del rei Martí I l'Humà i del rei Joan I, i en aquells moments era lloctinent del Regne d'Aragó i estava casat amb l'infanta Isabel d'Aragó filla de Pere III, era evident, que políticament havia de ser ell el nou comte-rei d'Aragó. (Veure quadre Annex I)ⁱⁱ

Jaume d'Urgell, amb el seu exercit fou vençut prop de Lleida el 10 de juliol (batalla d'Alcolea de Cinca) per les tropes de Ferran d'Antequera. Jaume es tancà a Balaguer creient que era inexpugnable, amb les seves tropes comandades per Ramon Berenguer de Fluvià, tot esperant l'ajut anglès. El propi rei Ferran organitzà un setge el juliol de 1413, amb tropes de terra, sis bombardesⁱⁱⁱ de gran calibre i tres fonèvols^{iv}.

Ferran d'Antequera va dirigir al Pla d'Almatà el pes de l'artilleria des del 5 d'agost, malmetent el Castell Formós, l'església i el convent de Santa Clara^v El setge de Balaguer acaba amb la rendició del comte al rei el 31 d'octubre de 1413, davant de l'assalt imminent.

Diu Giménez Soler : “ *el rey dió un nuevo plazo que espiraba el 1 de noviembre. El 30 de octubre salió la infanta, habló con el rey y se volvió á Balagué; al día siguiente volvió á salir y permaneció ya en el real. Su marido, despues de conferenciar con el duqué de Gandia, Don Enrique de Villena y Diego Fernández de Badillo bino aquella misma noche al toque de oración a ponerles sin condiciones en poder del Rey; ya en supresencia dobló ambas rodillas diciendo en catalán las palabras del salmo “quia cognosco iniquitatem mean, misereremei, Domine, secundurn magnam misericordiam tuam.*”^{vi} Giménez Soler 1899 : 180)

El dia 5 del mateix mes de novembre, es van presentar davant el rei a Lleida Margarida de Montferrat, Elionor, Cecília i Isabel (esposa de Jaume) amb les seves filles de curta edat. El rei Ferran, ja des del moment de la presa de Balaguer, els hi envergà totes les joies i propietats, sustentant-les només amb el just pel seu manteniment, tractant-les, per tant, com a presoneres.

L'empresonament de Jaume va significar que Elionor passés a ser comtessa d'Urgell, ja que el seu pare el comte Pere II en el seu testament havia deixat escrit que a falta de barons la baronia d'Entença i el comtat de Balaguer passarien a la primogènita, és a dir a Elionor. Per això el rei Ferran I va seguir judici contra Elionor. En el judici Elionor és declarada culpable mentre que la seva germana es absolta de tots els càrrecs, amb tot es confisquen els bens de totes dues. El pare Finestres diu : “ *el Rey, quc estaba a su evicción y saneamiento, mandó proseguir el processo de inobediencia y rebeldía contra Doña Leonor, hasta sentenciar que había incurrido en elmismo crimen que su hermano; y confiscados todos sus bienes a la Corona, se vió la pobre Señora, casi obligadaa mendigar.*”^{vii}

Totes les dones de la família d'Urgell van ser traslladades després del judici de Lleida al monestir de Sigüenza, a Osca, on la germana de Elionor, Isabel^{viii}, era l'abadessa.

Hem de mencionar l'intent de Margarida de Montferrat, durant l'any 1414, de casar la seva filla Cecília amb el duc de Clarence, amb el dot del reialme de Sicília, per així alliberar al seu fill Jaume. Descoberta la conspiració foren empresonades a Lleida la comtessa, i les infantes Elionor i Cecília. El 29 d'octubre de 1414 foren empresonades i jutjades de nou el 29 de juny de 1415 sense que se'ls imposés cap classe de pena^{ix}. Probablement després del judici es traslladaren un altre cop al monestir de Sigüenza.

Durant el regnat de Ferran, la casa d'Urgell, fou perseguida i reduïda a la misèria. El seu fill Alfons, en canvi va afavorir la situació de la família de Elionor, ja sigui pel seu

caràcter (no hem d'oblidar que eren de la mateixa família) o per la influència de la seva muller, la reina Maria de Castella^x, tan es així, que el 15 d'agost de 1416 el rei Alfons manà que Elionor i Cecília, sortissin del monestir de Sigena, afectat per la pesta, i es traslladessin a Corbins i manà que fossin acollides de forma honorable.

Estant al monestir de Corbins les dues germanes demanaren l rei que les deixés sortir del monestir i els hi donés el dret d'anar a qualsevol lloc del Principat, cosa que el Rei les hi atorgà . Això fa pensar que les relacions entre la família Urgell i la casa reial anaven millorant, ho demostra el fet que el Rei, amb data 9 de novembre de 1417, atorga a Margarida i a les seves filles la quantitat de 300 florins anuals.

El Nadal de 1418 les dones de la casa d'Urgell el passaren a Balaguer, juntament amb la reina, Maria de Castella, que els hi promet protecció.

El 10 de novembre de 1420, Margarida de Montferrat, morta a Morella on el seu marit Jaume està empresonat. Abans de morir demana al Rei que torni les joies i les seves pertinences a les seves filles, cosa que el rei Alfons fa tot just sis dies després de la seva mort,

L'any 1423 Cecília es cassà amb Bernat IV de Cabrera, comte de Mòdica i vescomte de Bas^{xi}, deixant a Elionor sola.

El dia 28 de gener de 1424 morta a Alcolea de Cinca, Isabel d'Aragó, dona de Jaume d'Urgell , cunyada de Elionor i filla de Pere III i de Sibila de Fortià. Aquest fet, ja per impotència, ja per resignació, ja per rebel·lió o enganyada per la realitat, fan que Elionor prengui la decisió de retirar-se del món, i fer vida austera i de penitència. Per la seva relació amb fra Pere Marginet i fra Pere Cerdà, decideix fer vida d'eremita a Sant Joan prop de Montblanc. Al retirar-se a aquesta ermita va nomenar hereva del comtat d'Urgell i de la Baronia d'Entença a la seva germana Cecília.

Monfar diu que enganyada del món i aconsellada per fra Pere Marginet i fra Pere Cerdà, es retirà en un lloc desert, no molt lluny de Poblet, al terme de Montblanc i allí edificà l'ermita, sota l' invocació de Sant Joan Baptista (Monfar i Sors : 1652 :562)

No sabem del cert la data en que Elionor es retirà a Sant Joan, probablement a començaments de 1424, el pare Finestres diu que arribà a Sant Joan amb dues companyes i dues criades^{xii} . cosa que fa suposar que l'ermita ja existia.

Segons Monfar i Finestres, feu vida de dura penitència , guardant dejuni i abstinència continus, vestida amb robes aspres, ajustada la cintura amb un cèrcol de ferro amb argolles en les cames i descalça tot el temps. S'aplicava disciplines amb una cadena recoberta de claus.

Certament degué impressionar molt a la gent de les rodalies la vida d'austeritat i de pobresa que feia una de les persones més nobles d'aquell temps, filla del comte d'Urgell, cosina i neboda de reis i reines, tant que en poc temps va agafar fama de santa.

La pròpia reina Maria li va escriure una missiva amb data 20 d'abril de 1427, des de València elogiant la seva vida (Giménez Soler:1899:283) diu:

“La Reyna.

Egrecia e cara cosina: vostra letra hauem rebuda per en Guerau Mallol, e oydas les cosas per ell a nos, de vostra honestat, virtuts, e bona vida, explicades, havem ne hant singular plaer: placia a nostre senyor Deus vos faça gracia de continuar, perseverar, e augmentar, en aquelles. Certificant vos, que, vostres honestat e virtuts, son tals, que tots temps en oracions vos nos haiats specialment per recomenada; e preguets a frare Marchgenet, que, en les sues, nos haia semblantment en memoria e recomendació singular. Escrivitnos soven, car plaer hi trobarem molt singular. Dada en Valencia sots nostre segell secret, a xx dies de abril del any mccccxxvij. La Reyna”.

Dos anys després d'haver felicitat la reina Maria a Elionor per la santedat de vida que portava, va tenir interès, la sobirana, a tenir una trobada amb ella i amb fra Pere Marginet. Els va cridar a la cort, que residia en aquell temps a Saragossa, i com tots dos es van excusar, els va replicar afectuosament que, al seu immediat pas per Lleida, baixessin a aquesta ciutat per parlar amb ella.. Les cartes escrites a fra Pere i a Elionor, són idèntiques. només publicarem la segona (Carreras:1929:12):

“La Reyna.

Egregia e cara cosina. Vostra letra havem rebuda, a la qual vos responem, que, al present vos havem per escusada de la venguda; pero fem vos certa, que havem gran desitgs de parlar ab vos, e ab frare Margenet, e per aquesta rahó li scrivim, que, ara, com passarem per Leryda, deu loc e manera, que en Leryda, o en algun altre loch, puxam parlat ab vos e amb ell; porque us pregam aquí vullats dispondre; del abat de Veruela vos responem, que, lo haurem per recomanat: pregant vos quens haiats per recomanada en vostras oracions. Dada en Saragoça sots nostre segell secret, a xxvj. Dies de febrer del any mccccxxviii. La Reyna”.

No sabem si la trobada es va produir. El fet que Elionor hagués recomanat a la reina a l'Abat de Veruela i el mateix fet de demanar l'entrevista fa suposar que les relacions d'Elionor amb el món no estaven trencades, probablement acudien molts devots a visitar-la, un d'ells fou segurament el mencionat Abat de Veruela, que a la vegada aconseguí una recomanació per la reina Maria.

Elionor d'Urgell va morir el dia 28 de maig de 1430 a l'ermita de Sant Joan de Montblanc a causa de la pesta. Abans al sentir-se malalta feu testament davant el notari de Montblanc Pere Belliceu. Explica el pare Finestres : *“Herida por la peste, hizo su testamento, mandondose enterrar en en Poblet, en la Capilla de los Santos Evangelistas, lamada de los Condes de Urgel, y habienole durado el dolor gravisimo desde el sabado hasta el miercoles siguiente, dió su alma a Dios el 28 de Mayo de 1430.”* (1753:262-263). Tenia 52 anys.

Segons Monfar la van posar a la capella dels Sants Evangelistes^{xiii}, al costat de l'altar, a la part de l'Evangeli en una caixa de fusta coberta amb un drap de grana amb els escuts de les armes d'Aragó i Urgell. A la paret hi van penjar els tres cercles de ferro, un cenyidor i unes cadenetes que Elionor feia servir com disciplines. Monfar diu que ell encara ho va veure, tot que molt vell l'any 1652.(Monfar i Sors: 1652 : 253)

El pare Finestres explica que l'any 1611 essent abat de Poblet Dom.. Simó Trilla van visitar Poblet Dom. Juan Alvaro Abat del Monestir de Veruela i Dom.. Lorenzo Zamora Abat del monestir de Piedra, comisaris Apostòlics del Papa Pau V,”y pareciendoles que los huesos del venerable Fra Pere Marginet como tambien los de la contemporanea Doña Leonor de Aragón, no estaban con la grandeza y majestad correspondiente a sus méritos establecieron los capítulos de visita siguientes: Encargamos mucho al P. Abad que haga una capilla de nuestro P.S. Bernardo,y en una parte de ella ponga un sepulcro de marmol o de jaspe, con la mayor grandeza y majestad que pudiera, para que en él se depositen las reliquias de el Santo Padre Fra. Pere Marginet, y otro para la ilustrísima condesa de Urgel, de quien por tradición se cuentan tan grandes cosas”(Finestres 1753:291). No sabem si les obres es van realitzar

És la última notícia que en tenim. Actualment la capella ha estat reformada i ningú sap el lloc on es troben les seves restes mortals.

LA LLEGENDA.

És molt natural que el fet que una princesa catalana com Elionor es retirés a l'ermita de Sant Joan, vora Montblanc, causés un gran enrenou a les bones gents que vivien a la contrada, més quan portà una vida que en aquella època es considerava de santa. Sens dubte, com molt bé diu el Pare Agustí Altisent, no es desvinculà del tot del món i rebia la visita de molts devots que anaven a l'ermita a buscar consell espiritual.(1974 : 414)

Segons la tradició, Elionor, coneguda com “Nialó “ (contracció de Na Elionor) feia una vida d'absoluta pobresa, dejuni i abstinència a la cova propera a Sant Joan coneguda popularment com a Cova de Nialó. per això s'ha cregut versemblant que allà es retirés de vegades per augmentar les seves mortificacions. Carreras Candi diu que *“encara s'ensenyen, immediats a una esquerra existent l'interior de la cova, els forats, suposant la tradició que hi anaven clavades unes cadenes a les que lligava els seus*

delicats peus Leonor les nits que dormia estesa a la humida i relliscosa roca”.(1929 : 12). La veritat és que avui dia aquests forats no hi són, però si es veu un lloc on la tradició diu que és on dormia Elionor.

També ens conta la llegenda que cada dia anava a peu a la cova de Fra Pere Marginet a la Pena,. Creiem que aquest *cada dia*, és difícil de creure, més si anava descalça. De Sant Joan a la Cova de Fra Pere a la Pena, a peu, hi ha unes dues hores, és dir que l'assistència a missa li suposaria unes sis hores fora de Sant Joan quatre d'anar i tornar i entre una i dues de oir missa, a l'estiu crec que és possible, però a l'hivern, sembla improbable. No obstant les relacions entre ambdós deuria ser molt freqüent

Si llegim al pare Finestres, quan esdevingué la mort d'Elionor, aquesta no estava sola, ja que explica que al moment de la seva mort fra Pere Marginet *va veure una multitud d'àngels que pujaven la seva ànima al cel, la va cridar i li va dir amb llàgrimes als ulls:-Germana meva molt estimada, recordeu-vos de pregar a Déu per mi.* (1753:291). Això ens fa suposar que el frare era al seu costat quan va morir.

Segons la tradició popular Elionor va viure a Sant Joan setze anys i va morir un dia de festa, es de suposar que es va magnificar la seva estada per donar més importància al fet que la princesa visqués a Sant Joan, lloc molt isolat, el fet de morir en dia de festa , popularment es diu que era el dia de Corpus Christi, també es fa per donar més importància al personatge. Com hem vis Elionor visqué a Sant Joan com a màxim set anys i va morir un dimecres.

Es diu també a la Vila de Montblanc, que un cavaller portuguès va venir al Vila per tal de demanar-la en matrimoni. La vigília de pujar a Sant Joan el cavaller feu estada a Montblanc. Elionor assabentada del fet pregà a la Verge de la Serra , patrona de Montblanc, tota la nit. L'endemà una forta nevada va impedir que el cavaller arribés a l'Ermita de Sant Joan. Era el dia 5 d'agost, diada de la Mare de Déu de les Neus. Aquí la tradició ja barreja moltes coses, segurament el cavaller portuguès no és res més que l'intent que hem vist del Rei Martí de casar a Elionor amb el primogènit del Rei de Portugal, cosa que no es portà a terme, que es el que recolliria la primera part d'aquesta llegenda i la part de la nevada deguda a d'intersecció de la Verge de la Serra ja és un miracle que s'atribueix a la mateixa.

Des de la mort d'Elionor , l'ermita de Sant Joan fou un lloc de culte molt important a la Conca de Barberà i per molts catalans. El 29 de maig de 1906, l'Associació catalanista de Montblanc va col·locar una làpida a la capella de l'ermita on es podia llegir “ *Ací feu anys seguits dura penitència la germana de l'immortal Jaume d'Urgell, darrer hereu de la dinastia reial catalana, Na Elionor d'Aragó, qui visqué a Sant Joan e hi morí santament en 1430 y fou enterrada a Poblet.*”. Hi van viure ermitans fins l'any 1936. Actualment la devoció per l'ermita de la gent de Montblanc ha fet realitat que torni a ser un lloc de referència per excursionistes, historiadors, etc..., gràcies al treball dels Ermitans de Sant Joan, grup que des de fa molts anys tenen cura del lloc.

La pietat i la tradició han posat una bella aurèola al voltant d'aquesta filla il·lustre de la casa Comtal d'Urgell, d'on la memòria popular n'ha creat una veritable llegenda.

CONCLUSIÓ

Com hem vist Elionor d'Urgell i Montserrat, fou noble, filla del Comte d'Urgell , cosina i neboda dels comtes- reis de Catalunya i d'Aragó, però la vida la va posar al costat dels perdedors en una guerra fratricida, on ho va perdre tot. Foren els últims anys de la seva vida, passats a l'Ermita de Sant Joan de Montblanc, viscuts en pobresa i soledat, que la van posar , quasi com una santa, en l'història de Montblanc i de Catalunya.

Com deia Víctor Balaguer de Elionor : “*Morí pobre i oblidada en l'oblidat i pobre recinte d'una ermita*”(1852:81).

BIBLIOGRAFIA

Altisent, A (1974): *Història de Poblet*, Monestir de Poblet, Abadia de Poblet.

Balaguer, V (1852): “Records tradicionals e històrics”, Barcelona.

Carreras Candi, F (1929): “Dos mujeres célebres de la casa de Urgel”, Boletín de la Real Academia de Buenas Letras, Barcelona, 102: XIV-1-14

Finestres i de Monsalvo, J (1753): *Historia de el real monasterio de Poblet*, Cervera, vol.I i II.

Giménez Soler, A (1899): “Don Jaime de Aragón.Ultimo conde de Urgel”, Memoria leída en las sesiones ordinarias celebradas por la Real Academia de Buenas Letras los días 11 y 25 de abril, Barcelona, vol.VII, 10-318.

Goig Soler, I i Lahoz Goig, I (?): “Elionor d’Aragó i Montserrat” consultat online: http://www.tarragona-goig.org/tarraco_002b.htm

Martinell, C (1927): *El Monestir de Poblet*, Barcelona, Barcino Editorial.

Monfar i Sors, D (1652)[1853]: *Historia de los condes de Urgel*, a:Própero Bofarull i Mascaró, Col. De Documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón, Barcelona, Tomo II. (consultat online a: <http://www.archive.org/details/historiadeloscon02monf>, Toronto University, Canadà).

Palau i Dulcet, A (1931): *Guia de Montblanc*, Barcelona, Impremta Romana

ⁱ Fra. Jayme Finestres y de Monsalvo. Història de Poblet Tomo II pàg. 262.

ⁱⁱ En aquells temps, la linea femenina no es valorava per la part masculina era l’hereu del Casal de Barcelona.

ⁱⁱⁱ La bombardera, considerada l’arma de foc portàtil més antiga, era una primitiva peça d’artilleria precursora del canó, amb un pes màxim de 9 kg.

^{iv} Un fonèvol , també conegut com espingarda és un arma de setge medieval, emprada per destruir muralles o per a llançar projectils sobre els murs i derruir-los.

^v Llocs importants de Balaguer.

^{vi} “perquè sé que el pecat que he fet, tingues pietat de mi, Senyor, segons la teva gran misericòrdia. (Giménez Soler: 1899:180)

^{vii} Fra Jayme Finestres y de Monsalvo. Història de Poblet Tomo II pàg. 262 i següents.

^{viii} D’aquesta filla de Pere II només ens en dona notícia Diego Mofar i Carreras Candi. Si és cert que Pere II en el seu testament dona una retribució monetària a la seva filla Isabel, abadessa de Sijena. Si mirem les dades de naixement de Elionor , Cecília i Jaume, veiem que no és possible materialment posar-hi entremig un filla a no ser que Isabel fos germana bessona de Elionor o Cecília o filla bastarda reconeguda. Monfar en la seva història dels comtes d’Urgell ens dona notícia de l’any de la seva mort, 1434 al monestir de Sijena (1853:263.). Confirma aquesta data el fet que al Museu Diocesà de Lleida hi ha la caixa sepulcral d’Isabel d’Urgell, abadessa de Sijena datada de l’any 1434.

^{ix} Segurament per la mort de Ferran d’Antequera (2 de maig de 1415) i que el judici es feu sota les ordes del seu fill Alfons el Benigne.

^x Maria de Castilla (1401 – 1458). Filla de Enrique III El Doliente (Rei de Castilla). Casada amb Alfons IV, rei d’Aragó.

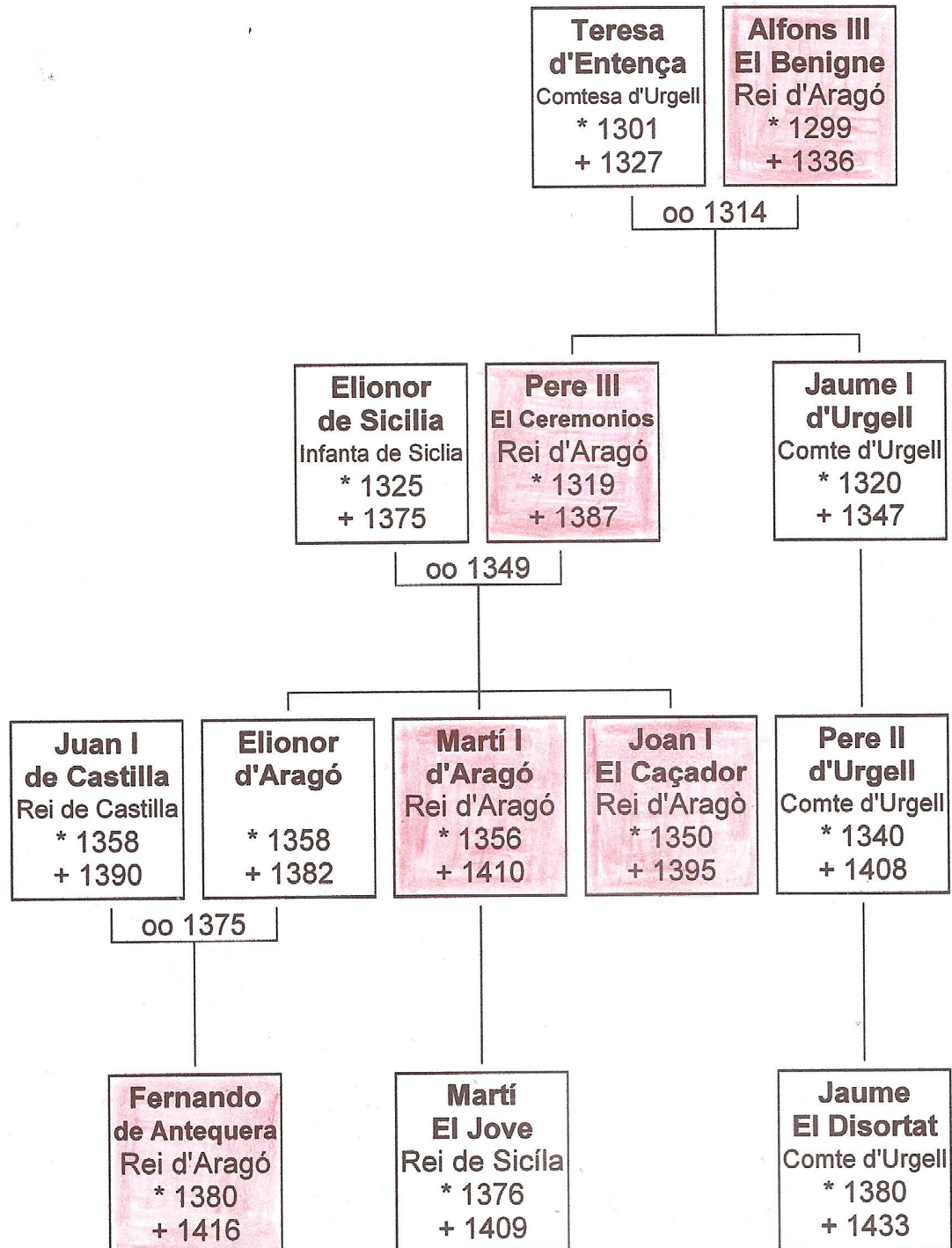
^{xi} Fou un matrimoni de conveniència, ja que Bernat era ja gran i morí a l’any escàs de les esves núpcies. Cecília no tingué descendència.

^{xii} Finestres. Història de Poblet Volum II pàg 262.

^{xiii} D’aquesta capella sols hem trobat referències al llibre *El monestir de Poblet* de Cèsar Martinell , pàg. 210-211 : *Capella de la Concepció i dels Sants Evangelistes*.- Es la primera de la part de l’Epístola. Era coneguda més usualment com a capella dels comtes d’Urgell./(...) A mà esquerre, en terra, rebé sepultura la desgraciada Leonor, germana de Jaume d’Urgell, el Dissortat

ANEX I

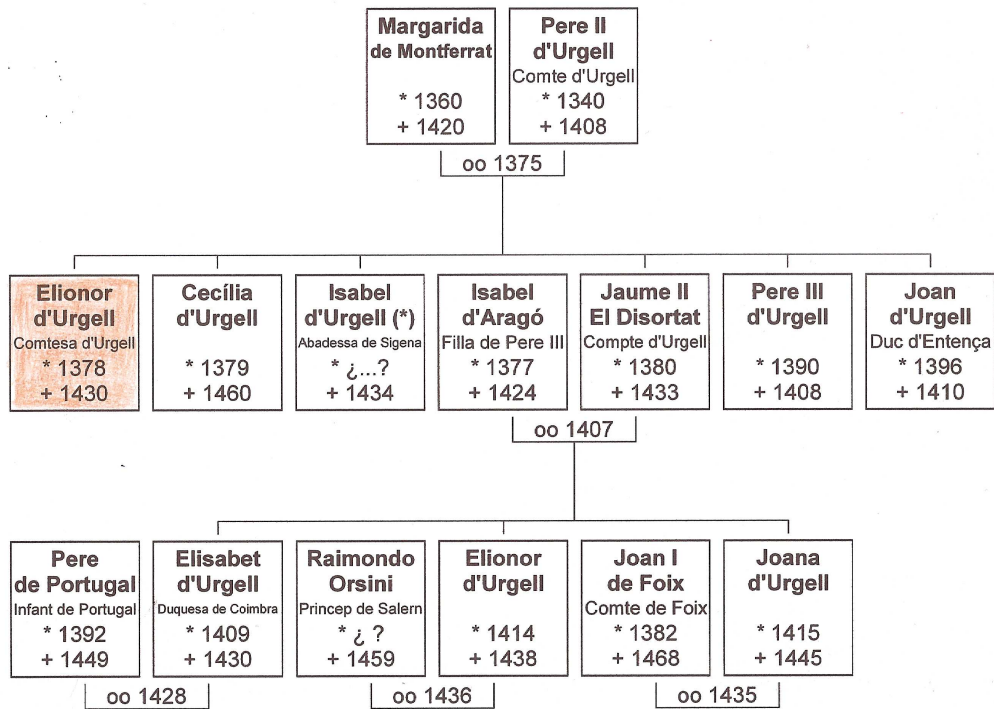
LINEA GENEALÒGICA DE LA CORONA D'ARAGÓ DES DE LA UNIÓ AMB EL COMTAT D'URGELL FINS AL COMPROMIS DE CASP

NOTA : Només es presenta des de la unió dels comtes –reis amb el comtat d'Urgell, fins als doss pretendents principals a la corona. S'han tret les esposes i fills que no influixen per fer més clara la líea successoria.

ANEX II

FAMILIA D'ELIONOR D'URGELL

NOTA : Cecília nova tenir descendencia.
 (*) Sobre Isabel d'Urgell veure nota VI del text.